

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΜΑΪΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΤΑ ΣΥΜΑΪΚΑ

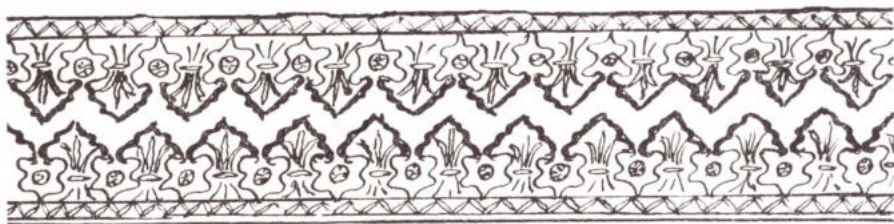
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΜΟΣ Α΄

ΑΘΗΝΑΙ
1972

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Μ. ΚΑΡΑΝΑΣΤΑΣΗ

Ο ΚΥΡΓΙΑΛΕΘΙΝΟΣ (Παραμύθι)

Τὸ παραμύθι αὐτὸ βρίσκεται μέσα στὸ ποικίλο γλωσσικὸ ὕλικό, πού συγκέντρωσα ἀπὸ τὴ Σύμη, ὅταν τὸ καλοκαίρι τοῦ 1958 ἐπισκέφθηκα τὸ νησί «κατ' ἐντολὴν» τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Τὸ κατέγραφα κατὰ ἀφήγηση τῆς γριᾶς Ζωοπηγῆς Κυπραίου ἢ Χαλάμουκα, πού ἦταν τότε ὀγδόντα δύο χρόνων.

Ἀνήκει στὰ λεγόμενα αἰνιγματικά παραμύθια, δηλαδὴ στὴν κατηγορία τῶν παραμυθιῶν, πού στηρίζονται στὸ αἶνιγμα ἢ χρησιμοποιοῦν αἰνιγματικά καὶ διαφορούμενα λόγια (βλ. σχετικὰ: Ν. Γ. Πολίτου, Παρατηρήσεις εἰς τὰ αἰνιγματικά παραμύθια, «Λαογραφία», τ. Β' (1910), σσ. 371-384 καὶ Στίλπ. Κυριακίδου, Αἰνιγματικά παραμύθια - Αἰνιγματικὴ γλῶσσα, στὸ βιβλίο του «Ἑλληνικὴ Λαογραφία», μέρος Α' (1932), σσ. 355-359).

Στὸν ἀνέκδοτο Κατάλογο τῶν Ἑλληνικῶν Παραμυθιῶν τοῦ Γ. Α. Μέγα εὐρίσκεται ὡς πρόσθετος τύπος μὲ τὸν ἀριθ. 851 Β'.

Παραλλαγὲς τοῦ παραμυθιοῦ αὐτοῦ ἔχουν δημοσιευθῇ: 1) μία στὸ «Ζωγράφειον Ἀγῶνα», τ. Α' (1891), σ. 238 κ. ἑξ. ἀπὸ τὸ Δημοσθένη Χαβιαρᾶ μαζί μὲ ἄλλο λαογραφικὸ ὕλικό τῆς Σύμης, 2) μία ἄλλη ἀπὸ τὴ Νίσυρο, τοῦ Γεωργίου Παπαδοπούλου, στὸν ἴδιο τόμο τοῦ «Ζωγραφείου Ἀγῶνος», σ. 424 κ. ἑξ. καὶ 3) μία ἀκόμη στὸν 48ο τόμο τῆς «Βασικῆς Βιβλιοθήκης», Νεοελληνικὰ λαογραφικὰ κείμενα, ἐπιμελεῖα Δημητρίου Λουκάτου, σ. 176 κ. ἑξ., πού εἶναι πιστὴ ἀντιγραφή τῆς παραλλαγῆς τοῦ Δ. Χαβιαρᾶ, ἀλλὰ μεταγλωττισμένη σὲ ἀπλὴ δημοτικὴ, ὅπως φαίνεται ἤδη ἀπὸ τὸν τίτλο της «Ὁ Κύρ' Ἀληθινὸς ἦ: Τὸ χρυσοκέρατο βόδι», τροποποίησις τοῦ τίτλου τοῦ Χαβιαρᾶ «Ὁ βοῦς ὁ χρυσοκέρατος ἦ ὁ κυρί' Ἀλεθινός». Ἡ νισύρικη παραλλαγή εἶναι πιὸ ἀπλὴ καὶ πιὸ σύντομη.

Ἀπὸ τὴ δημοσίευσή τῆς παραλλαγῆς Χαβιαρᾶ (1891) ὡς τὴν ἐποχὴ πού καταγράφηκε ἡ δική μου (1958) μεσολαβοῦν ἑβδομήντα περίπου χρόνια. Ἀξίζει τὸν κόπο, γιὰ τὸ λόγον αὐτό, νὰ γίνη μία ἀπλὴ καὶ σύντομη σύγκρισις τῶν δύο μορφῶν τοῦ παραμυθιοῦ, γιὰ νὰ ἰδοῦμε ποιάν ἐπίδραση εἶχεν ὁ χρόνος.

Ὁ κεντρικὸς πυρήνας καὶ στὶς δύο μορφές παραμένει ὁ ἴδιος: ἡ βασίλισσα πού ἀπατᾷ τὸ βασιλιά μ' ἓνα ἀράπη, ἡ βασίλισσα πού χρησιμοποιοεῖ τὸ κρανίον, τὰ μάτια

και τα δόντια του άράπη, για να προβάλει το αίνιγμα στο βασιλιά, ο Κυργιαλεθινός που βοηθάει για τη λύση του αίνιγματος, ή τιμωρία της βασίλισσας και ή βράβευσή του Κυργιαλεθινού.

Συγκρίνοντας ωστόσο τις δύο παραλλαγές, βρίσκουμε πώς διαφέρουν σε μερικές λεπτομέρειες, ενώ συμπίπτουν σε άλλες. Συγκεκριμένα, στην παραλλαγή Χαβιαρά ο άκροατής εισάγεται απ' ευθείας στην υπόθεση, ενώ σ' αυτήν έδω ο παραμυθός, άνθρωπος που ξέρει τη δουλειά του, προτάσσει έπτά στίχους μ' ένα περίεργο και άπίθανο περιεχόμενο και αυτό, για να κινήσει το ενδιαφέρον και να αποσπάσει, εύθυσ από την πρώτη στιγμή, την προσοχή των άκροατών του.

Επίσης στην πρώτη παραλλαγή ή ανηθικότητα της βασίλισσας περιορίζεται μονάχα στην άπιστία της, ενώ στη δεύτερη παραλλαγή ή βασίλισσα παρουσιάζεται και άπάνθρωπη στη συμπεριφορά της προς το βασιλιά, με το να του σερβίρει το ναρκωτικό μέσα στο κρασί την ώρα του δείπνου και, όταν τον δαμάζει το ναρκωτικό, να τον κακοποιή, πριν πάει να διασκεδάσει με τον άράπη.

Ακόμη ή όλη υπόθεση του παραμυθιού στην πρώτη παραλλαγή έκτυλίσσεται σε άγνωστη χώρα, ενώ στη δεύτερη ο παραμυθός έντοπίζει την υπόθεση στη Σύμη, όταν μάς λέει πώς ο βασιλιάς έπιασε του Μυρταργιού το δρόμο κ' έμπηκε στη Μακρυλλή τη στράτα (πρόκειται για τοπωνύμια συμαϊκά), για να πάει να βρή κάποιον, που θα τον βοηθούσε να ξεγήσει το αίνιγμα. Είναι πολύ φυσικό να ενδιαφερθή περισσότεροι ο άκροατής, όταν ακούσει ότι όλα αυτά συνέβησαν κάποτε στον τόπο του.

Γενικά ή όλη πλοκή του λόγου στη νεώτερη παραλλαγή είναι πιο έντεχνη και ή λύση πιο φυσική, πράγμα που δείχνει ότι το παραμύθι όχι μονάχα ζή στα νησιά μας αλλά και σημειώνει άνοδο, τουλάχιστο έως το 1958, που ούτε θέατρο ούτε κινηματογράφος ούτε τηλεόραση ύπηρχαν ακόμη.

Πολύ ενδιαφέρον παρουσιάζει ή σύγκριση των δύο αυτών παραλλαγών από γλωσσικής πλευράς. Οι στερεότυπες φράσεις διατηρούνται και στις δύο με την ίδια περίπου μορφή, σαν γλωσσικά απολιθώματα, και αυτό είναι φυσικό, γιατί, όπως ξέρουμε, το παραμύθι είναι από τα συντηρητικότερα είδη του προφορικού λόγου και το σπουδαιότερο, τα φωνητικά φαινόμενα, που χαρακτηρίζουν το συμαϊκό ιδίωμα, συμπίπτουν και στις δύο παραλλαγές, όσο και αν ο Χαβιαράς τα έδωσε με τα άπλά μέσα, που είχε στη διάθεσή του την εποχή εκείνη. Αυτό δείχνει πόσο άντεχουν ακόμη τα ιδιώματα των νησιών μας και πόσο άντιδρούν στην έπίδραση της Νεοελληνικής Κοινής¹.

1. Για την πιστότερη άπόδοση της φωνητικής του παραμυθιού που ακολουθεί καθώς και των άλλων κειμένων του τόμου, όσα είναι γραμμένα στο συμαϊκό ιδίωμα, χρησιμοποιούνται λατινικοί φθόγγοι και άλλα σύμβολα. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιούνται οι λατινικοί χαρακτήρες b, d, g αντί για τα συμφωνικά συμπλέγματα μπ, νπ, ντ, νκ, γκ, γγ, και νγκ, για να δηλωθή το άρρινο ή το άπερρινωμένο. Τα σύμφωνα κ', π', τ' προφέρονται, όπως τα αντίστοιχα δασέα χ, φ, θ. Το σύμβολο κ' προφέρεται, όπως ο ιταλικός φθόγγος c, όταν βρίσκεται πριν από το e και το i, και το χ' όπως το γαλλικό ch. Παύλα άνάμεσα σε δυο λέξεις φανερώνει συνεκφορά και άνάμεσα σε δυο όμοια σύμφωνα δηλώνει πώς ακούονται και τα δύο αυτά σύμφωνα. Τέλος άπόστροφος στην άρχή λέξεως σημαίνει πώς έχει άποβληθή το άρχικό φώνημα (φώνηεν ή σύμφωνο). 'Η άπόστροφος στο τέλος λέξεως, όπως είναι εύλογο, δηλώνει και πάλι άποβολή.

'Α' σφάξω 'γὼ τὸ γούνουπ-π'α,
 'ὰ βγάλ' ἀξούγι βερισ-σό,
 βάρκαν-'ὰ παλαμίσω
 κ'αὶ βάρκαν-ἐπαλάμισα
 κ'ι ἀκόμα τρεῖς φρεγάδες
 κ'ι ἀξούγιν-ἐπερίσ-σεψε
 σαράδαπέδ' ὁκ-κ'άδες.

"Εθελεν-'ὰ ἐχ'η ἑναβ-βασιλέα γαὶ μιὰβ-βασίλισ-σα. Αὐτὸς ὁ βασιλιάς
 ἔχ'εν-ἑνα βερβόλι στήν-ἐξοχ'ή. "Εχ'εν-ἑναν-ἀράπη γ' ἐγλεπέ do¹. 'Η βασί-
 λισ-σα ἐγάπα δὸν-ἀράπη γαὶ τὸ βράδυ, βοὺ θέλαν-'ὰ βάλου δὸ σουφρᾶν-'ὰ
 φάουν,-ἔδων-νεν-ἑνα νυπνωτικὸ στὶς σκλάβες της κ' ἐβάλ-λα do στὸ κρασί
 doῦ βασιλιᾶ. Αὐτὸς ἄμ-μα τό 'πιν-νεν-ἐκ'οιμᾶτο. Διάτασ-σεν ἡ βασιλίσ-σα
 τίς δοῦλες 'ὰ τὸ βκ'ιάου χ'έργια-πόδγια νὰ τὸρ-ρίξου στὸ κρεβάτ-τ'ι γ' ἐκ'εί-
 νη τὸν-ἔκαμνε βαστὸ γαὶ λατιστὸν-ἀποὺ τὸ ξύλο.

"Εχαδ-δγυὸ ἀλόατα. Τὸ ἑναν-ἤτον-ἡ Βροδὴ κ'αὶ τὸ ἄλ-λον-ἡ 'Αστρα-
 πή. "Εθελεν-'ὰ καβαλ-λικ'έψη τὴν-'Αστραπὴν-'ὰ πάη ν' ἀδαμῶση τὸν-ἀρά-
 πη. 'Ο βασιλιάς πγινὸν-ἀποὺ τὸ ξύλο, βοὺ τοῦ 'δων-νεν,-ἤτον-ἄρρωστος.

'Ο βασιλιάς ἐδιάταξε δις δοῦλες νὰ πάουν-'ὰ τὸ γάμου βερίπατο στὸβ-
 -βασιλικὸ βαῆ. 'Εκ'εῖ πού γυρίδζαν-'ὰ ποῦμεν-ἡῦρεν-ἑνα βεῦκο γ' εἶχ'εν-νῆ-
 σκιο γ' ἔρσεέ dou νὰ τοῦ στρώσουν-'ὰ π-π'έση ἐκ'εία. Τὸ γαιρὸ βοὺ δίπλαρε
 βγινὸν-ὁ βασιλιάς, 'έν-ἐκ'οιμήθη βαρὰ οἱ δοῦλες ἀναμεταξὺ δων-ἐλέαν-: Εἴ-
 -δες, πρὲ παιδίμ-μου, ἑναβ-βασιλέαν-ὁμορφο γαὶ νὰ 'χ'η ἡ γυναίκα του ἑναν-
 ἀράπη;

'Ο βασιλέας ἐγροῖα da αὐτά². 'Εξύπνησε γαὶ ρώτηξε: Τί βοὺ λέητε
 ἄλ-λο γομ-μάι³; 'Εφοήθησαν-οἱ δοῦλες. Μ' ἀφείδη βασιλέα, νὰ τὸ σπαθίς-
 -σου καὶ νὰ τὸ κ'εφάλιμ-μας. 'Ερκινῆζαλ⁴-λσιπὲν-οἱ δοῦλες κ' ἐλέα dou: 'Η
 βασιλίσ-σα 'γαπᾶ τὸν-ἀράπη βοὺ 'χ'εις γλεπγιὸ⁵ στὸ περβόλι. Στὸ τραπέδζι
 βάνω, πού βάλ-λει τὸ κρασίγ-για νὰ τὸ πκ'ῆς, βάλ-λει σου μέσα νυπνωτικὸ
 γαὶ κ'οιμᾶσαι καὶ πκ'ιάν-νει τ' ἀλόατο, δὴν-'Αστραπή, γαὶ πάει κ'αὶ δαμών-
 -νει⁶ τὸν-ἀράπη στὸ περβόλι. "Αμ-μα θὰ 'ρτη ἀποὺ τὸν-ἀράπη, ἔρκ'εται πάλε
 κ'αὶ κ'οιμᾶται κοδά σου στὸ κρεβάτ-τ'ι.

"Αμ-μα τ' ἄκουσεν-ὁ βασιλιάς, ἐκακοφάνη dou. Αὐτὰ γοῦλα⁷ θὰ τὰ δῆς,
 ἄλ-λὰ τὸ κρασὶν-'ὰ μὴ δὸ πκ'ῆς 'ὰ τὸ κ'ινώσης⁸ κ'αὶ νὰ κάμνης τὸ γοιμισμένο.

"Ηρτεν-ἡ ὥρα τοῦ τραπεδζοῦ. 'Εκάτσα στὸ τραπέδζι. "Επκ'ιαεν-ὁ βασι-
 λιάς τὸ ποτήρι dou κ' ἐκ'ίνωσέ do χάμαι. "Εκαμε βὼς τό 'πκ'ε γ' ἔκαμνε δὸ
 γοιμισμένο. Τὸν-ἐπκ'ιαε βάλε στὸ ξύλο, δὰ συνηθισμένα. "Υστερα ἐδιάταξε
 δις δοῦλες κ' ἐπῆρα do στὸ γιαντ-τ'άκ'ι dou⁹.

1. τὸ ἔβλεπε, τὸ φύλαγε, 2. τὰ ἄκουεν αὐτά, 3. τί λέγατε πρὶν ἀπὸ λίγο; 4. ἄρχισαν 5.
 βλεπιό, φύλακα, 6. ἀνταμώνει, συναντᾶ, 7. ἔλα, 8. νὰ τὸ χύσης, 9. στὸ μέρος πού τκοιμόαν.

Ὁ βασιλιάς τώρα τὰ ἔδεν-αὐτὰ γοῦλα. Ἐκατάλαβεν-ὅτι ἐπ-πέσεν¹-ἡ βασιλίσσα. Πκ'ιάν-νει ἐκ'εῖνος τὸ ἀλόατο, δὴν Ἀστραπή, γ' ἐπῆε στὸν-ἀράπη.

Μόλις ἐχτύπησελ-λοιπὸ δὴ βόρταν-ῆβγεν-ὁ ἀράπης, γιὰ νὰ ἔν-νοίξη. Ἐν-νοίξε δὴ βόρτα κ' ἐβγαλε δὸ σπαθί του ὁ βασιλιάς κ' ἐκοψε δὴ γεφαλή του. Ἐύρισε² ἴσσω κ' ἐπῆε στὸ γιαντ-τ'ἀκ'ι του πάλε.

Ἡ βασιλίσσα ἐσηκώθη-εἰς τὶς δγυὶ νὰ πάη στὸν-ἀράπη. Ἐπῆελ-λοιπό, δι νὰ δῇ! Ἡ πόρτα ἀνοιχτή, ὁ ἀράπης σκοτωμένος. Τί κάμνει αὐτή; Πκ'ιάν-νει κ'αὶ κόβγει τὸ κ'εφάλι του κ'αὶ παίρει το στὸ παλάτι.

Ἡ πίκια³ τῆς ἦτο βγιόμ-μεάλη με τὸβ-βασιλιά. Ἐξημέρωσεν-ἡ μέρα, ἐπκ'ιασεν-αὐτὴ κ' ἐβγαλε δὲ γόδγια⁴ τοῦ ἀράπη κ' ἐκαμέ της ὁ παπουτσής παδόφλες⁵ κ'αὶ λέει του: ἐοῦτα⁶ νὰ μοῦ τὰ βάλης βρόκ-κ'ες⁷. Πκ'ιάν-νει κ'αὶ τὰ μ-μάτγια κ'αὶ βγάλ-λει τὶς κόρες τῶν ἱμ-ματγιῶ γαὶ πάει στὸ χροουσοφ⁸ γαὶ λέει του: ἐοῦτα ἅ μοῦ τὰ κάμης δαχτυλίδγια. Πκ'ιάν-νει κ'αὶ τὸ κάκρανο⁹ γαὶ παίρει το κ' ἐκ'εῖνο δοῦ χροουσοφου: ἐουτον-ἅ μοῦ τὸ κάμης κούπ-π'αμ¹⁰-μαλαματένη. Αὐτὴ ἔθελεν-ἅ ἐκδικ'ιωθῇ τὸβ-βασιλέα.

Ἀμ-μα τὰ ἔκαμεν-αὐτά, φωνάζει τοῦ βασιλέα καὶ λέει του: Ἀφείδη βασιλιά, ἅ βάλουμεν-ἓνα στοίχ'ημα κ'ι ἅ δὲ βγάλης, ἅ με ποκ'εφαλίσης ἄμ-μα ἔ δὲ βγάλης, ἅ σὲ ποκ'εφαλίσω.

Ἐβάλαι-λοιπὸ βροθεσμία δριαδαμιάν-ἡμέρα. Ἐρκ'ίνησελ¹¹-λοιπὸν-ἅ ἐνεργᾷ ὁ βασιλιάς. Λέει τὸ αἰνιγμα. Λέει: τὰ μασοῦ βατῶ, τὰ θωροῦφ¹²-φορῶ καὶ τὸν-νοῦ γρατῶ καὶ πίν-νω.

Ἐρώταν-ὁ βασιλέας, ἐβάλεν-ἀθρώπους κ'αὶ ρωτοῦσα δι δηλοῖ αὐτὸ δὲ αἰνιγμα. Ἐ' δὲ ὅρε. Ἐχολομάνεν¹³-ὁ βασιλέας. Λέει: ἅ δώκα τῶν-ἱμ-ματγιῶμ-μου, ἅ με ποκ'εφαλίση θέλει αὐτὴ.

Ἐδωκ'ε δῶν-ἱμ-ματγιῶ του. Ἐπκ'ιασελ-λοιπὸ δοῦ Μυρταργιοῦ τὸ δρόμο γ' ἐπῆε στήμ-Μακρυλ-λῇ¹⁴ δὴ στράτα. Ἐκ'εῖ ἔχ'εν-ἓνα γάβο κ'αὶ θωρεῖ ἔναν-ἄθρωπο γαὶ δζεβγάριδζεμ-μ' ἔναβ-βόδι. Ἐπῆελ-λοιπὸν-ὁ βασιλιάς πάνω του. Αὐτὸς τώρα ἐφῆκ'ε δὲ βόδι του κ' ἐβγαλε δῆγ-γούργια¹⁵ κ' ἐκοψεν-ἓνα φελ-λῆ¹⁶ ψωμί. Ἦτο γαὶ νήλιος¹⁷ καρσί¹⁸ γ' ἐπῆεν-ἐκ'εἰα στὸν-νήλιο γ' ἐκατού-ρα γ' ἔτρωε γαὶ τὸ ψωμί γ' ἔσπα¹⁹ γαὶ τὶς ψεῖρες του.

Μόλις ἐκόδεψεν-ὁ βασιλιάς, λέει: Ὡρα καλή. Λέει: Καλῶς τὸν-ἀφείδηβ-βασιλέα.— Τί κάμνεις ἐδῶ;— Λέει: Τὰ με φελοῦβ-βάλ-λω κ'αὶ τὰ ἔμ-με φελοῦν-ι-βγάλ-λω κ'αὶ τὶς κουδροῦλ-λες²⁰ μου τσακ-κ'ῶ²¹.

Λέει μέσα του ὁ βασιλέας: Αὐτὸς εἶναι γαλὸς γιὰ τὸ αἰνιγμα. Ἡῦρα πγιόμ-μεάλον-ἀκόμα²². Λέει του: ἅ σοῦ πῶ ἔναν-αἰνιγμα, βγάλ-λεις το;

1. κοιμήθηκε, 2. ἐγύρισε, 3. ἡ ὀργή, 4. τὰ δόντια, 5. παντοῦφλες, 6. αὐτά, 7. πρόκες, 8. χροουσοφ, 9. τὸ κράνιο, 10. κύπελλο, 11. ἄρχισε, 12. ἐκεῖνα ποὺ βλέπουν, 13. ἐστενοχωρεῖτο, 14. ἡ μακρυὰ, 15. ἡ βούργια, τὸ σακούλι ἀπὸ ἀσκό, 16. τὸ κομμάτι, 17. ὁ ἥλιος, 18. ἀπέναντι, 19. ἔσπαγε, 20. τὶς ψεῖρες, 21. τσακίζω, 22. βρῆκα ἀκόμη ἀνώτερο.

—“Ε για τ’ ὄνομα δοῦ Θεοῦ. Ἐγὼ ξέω κ’αὶ γιατί ἤρτες ἐδῶ. Πὲ τὸ αἰνιγμάς-σου.

—Λέει: Τὰ μασοῦ βατῶ, τὰ θωροῦφ-φορῶ κ’αὶ τὸν-νοῦ γρατῶ κ’αὶ πίν-νω.

—Λέει: Βρὲ για ὄνομα δοῦ Θεοῦ. Αὐτόν-εἶναι-εὐκολο. Λέει: Ἡ βασί-λισ-σα ἔχ’εν-ἐναν-ἀράπη γαὶ ᾽πης ἐσοῦ κ’ ἔσκότωσές το. Ἐπκ’ιαεν-ῆ βασί-λισ-σα τῇ γεφαλῇ γ’ ἔβγαλε δὰ γόδγια κ’ ἔκαμέ δα ἠρόκ-κ’ες στὶς παδόφλες τῆς: Τὰ μασοῦ βατῶ. Ἐπκ’ιας γαὶ τὰ μ-μάτγια του κ’ ἔκαμέ δα δαχτυλίδγια: Τὰ θωροῦφ-φορῶ. Ἐπκ’ιας γαὶ τὸ κάκρανο γαὶ χρούσωσέ do γ’ ἔκαμέ do κούπ-π’α, βοῦ πίν-νεις νερό: Κ’αὶ τὸν-νοῦ γρατῶ κ’αὶ πίν-νω.

Τοῦ πελ¹-λέει: Τώρα θὰ ᾽ρτῆς μαδζίμ-μου νὰ πᾶμε γάτω στὸ παλάτι.

—Λέει: Ἀφédη βασιλέα, ἔχω τὸβ-βοῦ δὸχ-χρουσοκ’έρατο· ποῦ θὰ τόφ-φήκω²;

—Λέει: Βρὲ ἄθρωπε, μ’ ἓνα dζὸ γάεσαι³ κ’αὶ dζευγαρίdζεις; Ἐαρκέσαι⁴ κ’ιόλας;

—Εἶπε δου: Τρώω, πίν-νω κ’αὶ πλερών-νω κ’αὶ τὸ πατρικόμ-μου χρέος.

—“Ε, ἀποὺ τίς παρακάλεις λοιπὸ βοῦ τὸν-ἐπαρακάλεν-ἐξικ’ινῆσαλ-λοι-πὸν-᾽ὰ πάου στῇ γαλύβα δου. Ἐπκ’ιας γαὶ τὸβ-βοῦ δὸ χρουσοκ’έρατο γαὶ φύλαε don-εἰς τὸ ἀχ’ύρι δου.

Ἵστερα λέει τῆς μάνας του: Καλὲ μάνα, ὁ βασιλιάς θέλει νὰ πάω μαdζὶ δου στῇχ-χώρα γάτω, με⁵ ποῦ ᾽ὰ φήκω τὸβ-βοῦ δὸ χρουσοκ’έρατο;

Λέει: Ἀφοῦ ᾽ναι-ὁ βασιλιάς, ᾽ὰ πάης.

Λέει: ᾽ὰ μοῦ τὸ daídζης κ’αὶ νὰ μοῦ τὸ βοtídζης, ὥσπου νὰ ᾽ρτω;

Λέει του: Ἴν-ναί⁶.

Λέει τῆς: Μάνα, ἐγεν-νῆσαν-οἱ ὄρνιθες;

Λέει: Γόχ’ι⁷, ἀκόμα.

Λέει: Ἀμ-μα θὰ γεν-νῆσουν-᾽ὰ βάλῃς χώργια τῆς ἄσπρης κ’αὶ χώργια τῆς μαύρης.

Ἐπκ’ιαελ-λοιπόν, ἄμ-μα ἐγεν-νῆσα γ’ ἔβαλε dῆς ἄσπρης στῇ δεξὰ δὴ dζέπη δου κ’αὶ τῆς μαύρης στῇ dζερβή δου.

Ἐπκ’ιαελ-λοιπὸ γαὶ μνιάσ-σάουλα⁸. Ἐκ’ινῆσαμ-με τὸβ-βασιλέα μαdζὶ. Ἐβγαλελ-λοιπὸ δὲ ᾽να δου τσιdίκι⁹ κ’ ἐξυπολήθην-ὁ ἓνας του ὁ πόδας. Τὸ γαιρὸ βοῦ κατηβαίν-ναν-ὁ ἀξυπόλητος ὁ πόδας ἐπέρναν-ἀποὺ τ’ ἄγρια κ’ι ὁ παπουτσωμένος ἀποὺ τὰ ἡμερα.

Ἐβραδγυάσθησα. Ἐβάστα γαὶ μνιὰ γαν-ναβίτσα γ’ ἔβαλέ δου τοῦ βα-σιλιᾶ νὰ π-π’έση. Ὁ ἀπατός¹⁰ του, ποὺ ἔχ’ε dῆσ-σάουλα, dῆν ἔδεσε ἡάνω στὸ δέδρο, σὰ γούν-νιαν-᾽ὰ ποῦμε, γαὶ κ’οιμήθην-ἐκ’εἰα πάνω.

1. τοῦ εἶπε, 2. ποῦ θὰ τὸν ἀφήσω; 3. κάθεσαι, 4. ἐξαρκεῖσαι, 5. μά, ἀλλά, 6. ναί, 7. ὄχι, 8. σχοινί, 9. ὑπόδημα, 10. ὁ ἴδιος.

Ἐξημέρωσεν-ἡ μέρα, ἐκατήβη ἑβού τῇ γούν-νια γάτω, ἐμάεψε¹ γαί τὸ σκοινί δου κ'αὶ λέει: Χάδε² δὰ τώρα, ἀφέδη, νὰ κατηβαίν-νουμε.

Ἐπῆαν-εἰς τὸ παλάτι. Ἐχ'αῖρέτησέ τους δὰ ἡ δωδεκάδα. Ἡ βασίλισ-σα λέει: Κ'αὶ καλὰ ἡῖρες το τὸ στοίχ'ημα;

Λέει: Μάλιστα, τό ἑβρα. Ἐδιάταξεν-ὁ βασιλιάς τὸν-ἄθροπον-ἐκ'εῖνο.

Λέει: Ἐκ'εῖνος ἄ σοῦ πῆ. Λέει της: Λέε.

Λέει: Τὰ μασοῦ ἡατῶ, τὰ θωροῦφ-φορῶ κ'αὶ τὸν-νοῦ γρατῶ κ'αὶ πίν-νω.

Λέει της αὐτός: Βγάλε τὰ παπούτσα σου· ἔουτα ποὺ πατεῖς εἶναι δὰ γόφγια τ' ἀράπη. Βγάλε τὰ δαχτυλίδγια σου. Ἐσπασε τους πύργους³ τῶδ-δαχτυλιδγιῶ γ' ἔβγαλε δὰ μ-μάτγια. Λέει: Αὐτά ἔναι δὰ μ-μάτγια τοῦ ἀράπη. Ἐπκ'ιασε γαί τῇ γούπ-π'α, ἔσπασέ δη, ἦτο δὲ καύκαλ-λο δοῦ ἀράπη: Κ'αὶ τὸν-νοῦ γρατῶ κ'αὶ πίν-νω.

Τοῦ λέει ἡ βασίλισ-σα: Ἀπὸ τί δρόμον-ἐπέρασες;

Λέει: Μῆε⁴ ἀποὺ τὰ ἡμερα μῆε ἀποὺ τὰ ἄγρια.

Ποῦ ἐκ'οιμήθης ἀόψε;

Λέει: Μῆε στήγ-γῆμ-μῆε στὸν-οὐρανό.

Βγάλ-λει κ'αὶ ξικουῶν-νει τὰ βυτζά της. Λέει: Νὰ μοῦ πῆς πκ'οιόν-εἶναι δῆς μάνας μου τὸ βυτζὶ γαί πκ'οιόν-εἶναι δὲ δικόμ-μου.

Βγάλ-λει κ' ἐκ'εῖνος τ' ἀβγά κ'αὶ λέει: Νὰ μοῦ πῆς πκ'οιόν-εἶναι δῆς μαύρης μας ὄρνιθας κ'αὶ πκ'οιόν-εἶναι δῆς ἄσπρης μας. Τώρα ἐγλύτωσε.

Λέει ἡ βασίλισ-σα: Ἄ ποκ'εφαλίσουμ-ἐν-ἀφέδη βασιλέα, ἐκ'εῖνο;

Λέει: Ἐσ-σοῦ γίνεται ἡ χάρη.

Ἐπκ'ιάα γ' ἐδέσα δη σ' ἔναν-ἄλοον-ἀὸ πίσω κ' ἐδῶκα της δρόμο. Ἀκόμα πάει...

Ὁ βασιλέας ἔθελ-ἐν-ἄ ῥκεται ὁ ἄθροπος κάθε βδομάδα δγυὸ φορὲς ἄ παίρη τροφίματα. Ἐθελ-ἐν-ἄ πάη, ποὺ λέει, ὁ ἄθροπος αὐτός.

Ἐνομάτισέ do ἡγιόν-ὁ βασιλέας Κ'εραληθινό. Κ' ἔθελ-ἐν-ἄ τὸρ-ρωτήξῃ ὁ βασιλέας: Ὁ βοῦς-σου ὁ χροσοκ'έρατος τί κάμνει; Λέει: δζῆ κ'αὶ βασιλεύ-γει εἰς πάδας τοὺς αἰῶνας.

Ταχτικά νὰ ποῦμε δὸν ἐρώταν-ὁ βασιλέας. Ὁ βεδζύρης λέει: Ἐγὼ ἄ τὸ γάμω νὰ μιλήσῃ ψέματα.

Ἀδύνατολ-λέ' ὁ βασιλέας. Ἐ, κάμε το.

Πκ'ιάν-νει λοιπόν-ἕνα χ'ιεπὲ⁵ γαί γιμών-νει τοφ-φλουργιά. Ἐλ-λαξε⁶ γ' ἡ κόρη κ'αὶ τῆς εἶπεν-ἄ πάης στὸ τάδε μέρος. Ἐχ'εἰ ἕναν-ἄθροπο γαί τόλ-λέου γεραληθινό. Ἀ' τὸ γαταφέρης ἄ σφάξῃ τὸβ-βοῦ δὲ χροσοκ'έρατο.

Ἐπῆεν-ἐδάμωσέ do. Λέει: Ὁ πατέρας μου μ' ἔστειλε, βού ἔναι-ἄρρω-

1. ἐμάζευσε, 2. πᾶμε, 3. τὸ μέρος τοῦ δαχτυλιδιοῦ ὅπου μπαίνει ἡ πέτρα, δηλ. ἡ θήκη τῆς πέτρας, 4. μῆτε, 5. τὸ δισάκι, 6. ντύθηκε τὰ καλά της.

στος, κ' αὶ θέλει δγυδ-τρεῖς ὁκ-κ' ἄδες κριάς, μὲ νά 'ναιν- ἀποὺ τὸ βόδι, βοὺ 'ναι δὲ κ' ἔρατό δου χρουσό.

Λέει: Αὐτὸ 'ἐγ-γένεσαι.

"Ε, τέλος πάδων-ἔδωκ' ἐ δου τὰ φλουργιὰ ἢ κόρη κ'" ἔδωκ' ἐ δου κ' αὶ τὸν-ἑαυτὸ δης ἀκόμα κ'" ἑκατάφερε do. "Επκ' ιας δγυδ-τρεῖς ὁκ-κ' ἄδες κριάς κ'" ἔφυε.

Λέει τοῦ πατέρα της: 'Εκατάφερά το.

'Εμαεύτησα βγιδὲ δὴν ἡμέρα, βοὺ 'θελεν-ἂ 'ρη ὁ Κεραληθινός.

Τὸ γαιρὸ βοὺ κατήβαιν-νεν-ἔδωκ' ἐ στὸ Μυρτάρι, στέν-νει τὸ δαβρί¹ δου κ' αὶ βάλ-λει τὸ σκοῦφο δου πάνω κ'" ἔλεε: Καλημέρ', ἀφέδη βασιλέα. Λέει: Καλῶς τὸ γεραληθινό. Μ' ὁ βοῦς-σου ὁ χρουσοκ' ἔρατος τί κάμνει;

Λέει: δζῆ κ' αὶ βασιλεύγει εἰς πάδας τοὺς αἰώνας.

"Ερκ' ἐται παρακάτω, κάμνει πάλε τὰ γίδγια². Λέει: Καλημέρ', ἀφέδη βασιλέα. Λέει: Καλῶς τὸ γεραληθινό. Μ' ὁ βοῦς-σου ὁ χρουσοκ' ἔρατος τί κάμνει; Λέει: 'Επούλησά το.

Κ' αὶ πάλε παρακάτω ἔστεσε δὲ δαβρί δου κ' αὶ λέει: Καλημέρ', ἀφέδη βασιλέα. Καλῶς τὸ γεραληθινό. 'Ο βοῦς-σου ὁ χρουσοκ' ἔρατος π-π' ὡς πάει; Λέει: Νοῦργος ἦτο γαὶ πανοῦργος κ' αὶ γιὰ μιὰς νούργας πανοῦργας τὸ φιλὶ δὲν ἐπούλησα.

Αὐταδὰ 'πε γαὶ στὸβ-βασιλέα γαὶ ρώτηξέ don-ὁ βασιλέας:

— Βρὲ καλὴ 'το bάρουμου³;

Λέει: "Α γαλὴ 'τον,-ἂ γακὴ 'τον,-αὐτουνου τοῦ κ' ἔρατᾶ 'το γ' ἔδειξε δὲβ-βεδζύρη.

Τότες ὁ βασιλέας τοῦ 'πε δοῦ βεδζύρη: "Ομορφος εἶσαι βεδζύρη;

Κ'" ἐπκ' ἰακλ-λοιπὸ γαὶ παδρέψα do μὲ τοῦ βεδζύρη τὴ γόρη κ' αὶ κάμα δέκνα κ' αὶ παιδιὰ κ'" ἐγίμωσεν-ἡ γειτονιά.

Μῆς 'γὼ 'μουν-ἐκ' εἶ, μῆς σεῖς πιστέψητε.

1. στήνει τὸ ραβδί, 2. τὰ ἴδια, 3. τουλάχιστο.

